

Hindenburg jellemképe.

Irta öccse, a költő.

Mi volt *Hindenburg*, mielőtt belépett a világtörténelembe? A nagyvilág előtt ismeretlen, csöndes munkás. *Hindenburg*? Egy régi porosz nemzetségből való, nyugdíjas tisztnek a neve. Após, nagypapa és férj. Elintézt, pályafutását bevégzett embernek látszott és mégis nemzete fejlődésének egyik eredménye ő. Tisztek voltak az ősei, tiszt volt az atyja, az a fia, a veje, az apósa, röviden: A *Hindenburgok* közül elesett a magyarországi harcsteren 10, *Stralstund* előtt 2, Németalföldön 1, *Brabantban* 1, *Toulon* előtt 1, *Csehországban* 1, *Sziléziában* 1, *Prága* előtt 1, *Lengyelországban* 1, *Franciaországban* 1, összesen: 23. Kötelességüket teljesítették és mivelt katonák voltak, elesetek a harctéren hazájukért. A *Beneckendorffok* nemzetsége 1772-ben átvette a kihalt rokon *Hindenburg* család utolsó tagjának a nevét és címerét, akinek bölcs előrelátása és a halhatatlanság utáni vágyódása időtlen időkre megörökítette a nevét.

Egy ilyen *Beneckendorff* orosz tábornok volt. Egy másik *Beneckendorff* *Kolin* mellett az osztrákok javára döntötte el a győzelmet. Mindegyik megtette a kötelességét ép azon a helyen, ahol éppen állott; egy-egy kötelesség-hü kerék az önmaga által választott, vagy a sors által meghatározott állampévezetben. Az utolsó egyenes leszármazású *Hindenburg* két sziléziai hadjáratban vett részt és a királytól megkapta a *Pour le mérite* érdemrendet s két birtokot kapott; a király mellett való lovaglása közben egy ágyugolyó elvitte a lábát. — Halálos ágyán a következő irást találták: „Mikor átmentem a *Visztulán*, nem volt egyebem a botomnál és most két birtok urává lettem! Ki vagyok én és mi az én érdemem, Uram, hogy emyire vittem?!... a Te kegyelmeddel meg lesz áldva szolgálódnak a háza! — És most megint egy *Hindenburg* megy át a *Visztulán*, igazi folytatója annak a nemzetségnek, melynek a családi várát *Ouedlinburg* mellett a parasztháborúban a németek szétváltak. Istenbe vetett bizalom és becsületesség volt a *Hindenburgok* lelki címerének a jelszava: Az *Altmarkban* egy *Hindenburg* volt az első, aki felvarrta a mellére a keresztet a *Jeruzsálembé* vezetendő hadjáratkor és 1806-ban egy *Hindenburg* nem akart *Napoleon* alatt szolgálni és azért mint tiszt bucsút vett a hadseregtől. Le vagy föl, de becsülettel! Háborús idők adózásai és beszállásolás folytán elszegényedett a család, a családi rög idegen kézre került, csupán csak a temető, az a föld, amely már nem terem földi javakat, maradt meg a családnak. A jogukból nem engedtek: mint csöndes emberek hűségesen továbbra is ide temetkeztek. 1914. nyaráig a tábornagy két évvel ifjabb öccsének a koporsója ott állott a kis kápolnában. A háború kitörésekor, tekintettel az ellenséges határ közelségére, szükségesnek látszott a halottat a föld védelmére bizni... Csöndes, komoly gyászünnepe a gondterhes falusiaknak, akik közül már sokan hiányoztak, mivel bevonultak a zászló alá.

Egy másik *Hindenburg*, egy nyugalmazott tiszt, aki hoszadalmas, odaadó békemunkát teljesített, miután már 1866-ban sebet kapott és 1870-ben megkapta a vaskeresztet, nyugtalanul járt föl és alá *Hannoverben* a szobájában. A nyugalmazott tábornok már mint 12 éves hadapród, elkészítette a végrendeletét ezzel a záró mondattal: „Békét és nyugalmat mindenkorra kikérek magamnak!” Nyugdíjaztatása után mint németet, első útja persze *Olaszországba* vitte. *Hannoverben* pedig kíváncsi feszültséggel várta, vajjon, mikor és milyen szerep jut neki a háborúban.

Micsoda órák! És mégis: biztos volt benne, hogy rá szükség lesz, hiszen ezért az óráért élt! Minél inkább sulyosodott rá a visszamaradás, annál nagyobb volt öröme és a császár iránti hálája, amikor egy szombati napon, augusztus 22-én délután 3 órakor sürgönnyt kapott, hogy őfelsége magasabb parancsnoki állásra szemelte ki, legyen készen,

hogy vasárnap délelőtt utrakeljen. Egy fél órával később már egy második sürgöny érkezett, hogy a vezérkari főnöke v. *Ludendorff* már szombat éjjel 3—4 óra között különvonattal várja a hannoveri pályaudvaron. Este fél nyolc órakor jött a harmadik értesítés, hogy a császár hedsereg-vezérnek nevezte ki a keleti frontra. Éjjel kiment a pályaudvarra, onnan különvonaton elment *Marienburgig*, a hová vasárnap délután fél két órakor érkezett meg.

Azután jött a *tannenbergi győzelem* híre és a *Hindenburgé*. A legjózanabb romanticizmussal, mely kétszeresen csodálatosan hat, mindenki által felismerhetően kulturánk védelmezője lett, a világháború hőse, a céljában biztos lángelme, a nagy hadvezér, akinek a neve a világtörténelem legnagyobb nevei mellé került, a csoda, a kincs, a megsza-badító, a — *Hindenburg*...

„Szeretett nőm *Lujza* szül. *Schwickart* ma délután 3 órakor egy élénk és erőteljes fiúcskát hozott a világra, amit jelenteni szeretném van! *Posen*, 1847. október 2. *Beneckendorff* v. *Hindenburg*, hadnagy és segéd tiszt”. Ennek az élénk és erőteljes fiúcskának a dajkája egy markotányosnő volt, anyai nagyatyja 1813. a *Kulm* melletti ütközetben megkapta a vaskeresztet a kombattánsok szalagján, mivel mint orvos az ütközetben egy századot vezetett, miután annak összes tisztjei elesetek. *Kleist* v. *Nollendorf*, a győztes vezér, egy ezüstneművel telt szekerényt ajándékozott neki, melyet most a tábornok fia örököl. „Meséj valamit a háborúról!” egy kunyorált sokszor a kis *Pali Schwickart* nagymamának, miközben lábainál ült és nem tudott betelni 1806-al s a franciákkal, az orosz háborúval, a *Berezinán* való átkelésével, melyben a nagyanyja atyja is részt vett, a kozákokkal, a lengyelekkel... Visszatekintve minden emberi életnek megvolt a maga célja, legalább a rendező szemnek olybá tűnik. *Hindenburg* élete, ha most nézzük, kezdettől fogva 1914-re irányult. Önmagában bizó erő, a történés igazságában való feltétlen bizalom és a szakadatlan előkészület volt az ő élete, vashatóság az ember, ha anélkül, hogy jobbra vagy balra tekintene, hivatásbeli és életkötelességét teljesíti, minde nélkül: önmaga iránti szigorúsággal! Ha átlapozzuk az első *Hindenburg-életrajz* képmellékleteit, láthatjuk a sovány hadapródot, a tiszthelyettest, a nagyon ifjú tisztet, a férfit, a komolyan jószágos atyát, a tábornokot, a negyedik hadtest megtestesedett parancsnokát a nyugdíjazás előtt és végre a — tábornagyot (1915. január felvétel!), annak hatalmas vonásait, irgalmas szigorát, az emberföldötti felelősség egész öntudatát és nehéz szellemi munkáját. Minden életkorából kiolvasható az rettenetes zárkózottsága, a tévedést kizáró, magától értetődő bizalma, megrendíthetetlen nyugalma. Sem külsején, sem belsején nem látszik említésre méltó szórakozottság vagy elégedetlenség; egyik állomásról és parancsnokságról a másikra megy, amint és ahová azt legfőbb hadura parancsolja, egész „hullaengedelmesség”, aminek azt gyorszáju ellenségeink — saját kárunkra — a német hadseregnek előttük érthetetlen vas kötelesség-hűdást elnevezték. A hosszú kaszárnyaéleten keresztül változatlanul öröklődött át az archa az energikus száj, széles, hatalmas homloka, mélységesen komoly, befelé-irányuló tekintete a hadnagynak, aki kártyához sohasem nyúlt és szivart nem vett a szájába. Öreg korában sem, amikor karrierje minden észszerűség szerint befejezettnek látszott, nem engedett meg magának egy kis ebédutáni álmodást, mert „tábori szolgálatra alkalmasnak” kell magát tartania. Férfiu, akinek egész élete pihenő nélküli iskolázás nagy tettek és aratásra, amely rája vár, melyet lelke sejt, az *Hindenburg*. Nem véletlen, hogy ilyen férfiu a veszély idején mint a német

nemzet megmentője jelenik meg; vérenek évszázados felépítésében gondosan megteremtette és fegyverévé acélosította őt nemzete. A nagy választófejedelem, *II. Frigyes*, *Bismarck*, *Stein*, *Scharnhorst*, *Yorck*... a német hősök egész nagy hőscsarnoka, ki van érdekelve? *Hindenburg* élete és alakja energikusan kényszerítene az elmélkedésre. Szerencse, véletlen, az isteni előrelátás rendelése, jhogy a háború kitörése ezt a lángelmét még erejének a teljében találta. Acsászárnak, vagy a nagy vezérkarnak, vagy éppen *Hindenburg* személyiségének az érdeme, mely éppen *Hindenburgot* állította kellő időben a művelt *Európa* oly sulyosan veszélyeztetett keleti határára? Ezek kérdések, haszontalan kérdések! A népezés cselekszik és már ezerszeres legendát szőtt az ő alakja körül, a költészet pedig követi a népezést. És *Hindenburg* maga? Ő Isten eszközének érzi magát, ő teljes meggyőződéssel és alázatossággal Istennek tulajdonít mindent! Miként tudná egy halandó elhatározásainak mérhetetlen felelősségét különben elviselni? Az állameszme alá való rendelése, a nemzetének és császárnak felelős és mintaszerű kötelességteljesítése, emberies szivjósága és mindenki iránti bajtársiassága, önmaga és ha kell barát és ellenség iránti kérelmetlen szigora által nevelte ő, mint mintakép, a jövőnd *Hindenburg*-jait, amint a mult német nagyjai őt nevelték!

Szegedi huszárezredes a katonáiról.

Megírtuk, hogy *Csernovicban* *szegedi* huszárok jelentek meg először és leirhatatlan lelkesedéssel fogadták őket. A honvédhuszárok alezredese, felsőőri *Cseresnyés* *László* szintén *Bukovinában* küzd és katonái rajongásig szeretik. Egy levél leírja, hogy a *bukovinai* harctéren küzdő huszárajainkat a legszebb emlékek *Hindenburg*hoz fűzik. Még a háború elején harcoltak a nagy hadvezér seregében, fenn, a porosz határon, ahová egyesesen vitte őket a vonat. Az asztalfőn egy pirosképű, daliás katona. *Cseresnyés* *László* alezredes ül. Ugy ad elő magyarul, mintha *Vas Gereben* valamelyik ékesszavu, nyugodt táblabíróját öltöztették volna fel huszár egyenruhába. Időnkint kímért, lassu mozdulattal megpödrí öszülő bajuszát, legfőképpen olyankor, amikor jómaga is elérékenyedik. Kedves *szegedi* huszárgyerekeiről beszél, olyan klasszikusan jellemző erővel, mint akinek minden szava mögött két évtized tapasztalata van.

— A mi embereink, — mondja — áldott jószívűek. Ha harcolni kell, nincsen szükség semmi biztatásra, verekedik az úgy, hogy *Napoleon* is sirva fakad a *menyországban* az irigységtől, de ha vége az ütközetnek, ha elült az ágyuszó és a fegyverropogás, olyan lesz, mint a legszelidebb bárány. Nem ártana az a légynek se idegen helyen, akkor se, ha magára hagynák. Őszintén szólva, nagyon tartottam tőle, hogy ellenséges földön baj lesz velük, mert hát a háborúig nem próbáltam ki a huszárgyerekeket az ellenség földjén. És gyönyörű szépen viselkedtek. Állott jólelkű nép ez; lehetetlen, hogy ennek párja legyen a világon.

— Hogy miképpen ment a sorunk *Hindenburg* seregében? Ugy banni emberekkel, ahogyan ott velünk bántak, nem láttam egész életemben. Valósággal úgy kezeltek bennünket, mint a himes tojást. Huszárajaink mindig együtt voltak a porosz katonákkal; ezek úgy udvaroltak az enyéimnek, mintha másféle katona nem is lett volna a környéken. A hu-